

Vít Aschenbrenner

Hudebně-liturgický provoz v klatovské jezuitské koleji v 18. století.

Posudek na doktorskou disertační práci.

Hudba barokní doby se dostala do povědomí širší veřejnosti dřív než výtvarné umění a dějiny této éry se, jak známo, systematicky zkoumají až v posledním dvacetiletí. Ačkoliv zní barokní hudba na četných koncertech, je konzervována nyní na nejrůznějších zvukových médiích, přesto zůstává značná část původního písemného materiálu, notového i verbálního, skryta v archivních a knihovních fondech. Rovněž nepříliš četné jsou tituly vědeckých prací zabývajících se daným tématem. Aschenbrennerovo dílo je vynikajícím příspěvkem, který přispěje k rozšíření znalostí v daném oboru.

Název disertace se sice odvolává jen na samé meritum práce, ovšem text je tematicky mnohem širší. Autor se na počátku zabývá ve stručném a výstižném přehledu dějinami koleje Tovaryšstva Ježíšova v Klatovech od založení až do zrušení řádu, jejím ekonomickým zajištěním (neboli vývojem, jak sám tuto pasáž označuje, „in materialibus“) a zejména duchovními aktivitami („in spiritualibus“). Zde postihuje jezuitské školní drama, účast na různých slavnostech a činnost zbožných bratrstev. Je to pochopitelné, protože při všech těchto činnostech byla právě hudba jedním z nejdůležitějších prvků. Samozřejmě že úvodem nechybí erudovaný rozbor užité odborné literatury a pramenů i odkaz na metodologii. Velice pěkné je Aschenbrennerovo antropologicky determinované vymezení pojmu hudební kultura i naznačení vlastní metodiky práce, zdůraznění nutnosti kombinování důkladné analýzy s komparací.

Jestliže se autor v počátečních partiích mohl opřít i o starší literaturu, pak kapitoly o hudebně liturgickém provozu jsou především jeho badatelským přínosem. K obecněji koncipovaným částem využívá jak literatury týkající se jezuitského řádu, tak regionálních publikací. Tady je nutno zmínit už klasické (a stále ještě ne zcela překonané) dílo Jindřicha Vančury, ale také četné studie Karla Černého. Ostatně sám Vít Aschenbrenner prokázal, jak historii svého města rozumí, když zpracoval pasáž o předbělohorském a bělohorském období do nejnovějších dějin Klatov (Lenka Sýkorová, ed., Klatovy, Praha 2010).

Jak už jsem naznačila, „hudební“ část disertace je Aschenbrennerovým výsostným dílem, ovšem opřít se mohl o své předchozí články vztahující se k danému tématu (viz závěrečný Seznam literatury a pramenů). V předkládané disertaci podává své výzkumy v důkladné syntéze. Velice vhodně přitom opět propojuje stránky materiální i duchovní. Tak se dočteme o založení, stavebním vývoji, fundacích i personálu semináře sv. Josefa, každodenním životě seminaristů a současně o hudebním provozu v něm, liturgickém repertoáru, nástrojovém vybavení. Autor, pokud mu prameny dovolí, jde až do takových detailů, jako je popsání nákupu houslových strun.

Poté, co autor seznámí s životem a hudebním děním ve svatojosefském semináři, věnuje se seminaristům (a nejen jim) provozujícím hudbu v klatovském jezuitském kostele. Velkou

pozornost věnuje zejména figurální hudbě a především bohoslužebným obřadům s trumpetami a tympány, které byly v baroku tak oblíbené. Analyzuje jednotlivé druhy pobožností: dopolední a odpolední mše, pobožnosti o nedělích a svátcích i jejich vigiliích, pobožnosti zádušní, slavnostní Te Deum i pobožnosti k uctění Panny Marie Foyenské, atd.

Rozsahem nevelká kapitola věnovaná osobním údajům hudebních prefektů, seminaristů a dalších hudebně vzdělaných osobností koleje je plodem pečlivého úsilí. Je jasně patrné, kolik námahy vynaložil autor na dohledání dat rozptýlených v různých pramenech. Aschenbrenner naznačuje závěrem i osudy hudebních jezuitů po zrušení Tovaryšstva v roce 1773 a konstatuje, že až na nečetné výjimky mezi skladateli samotní členové řádu chybí. Podobně jako na začátku popisuje klatovskou kolej a její postavení v řádu i ve městě, na konci ji definuje jako skutečný hudební fenomén celého regionu. Mám vlastně jen jednu drobnou připomínku a ta se týká přepisu českých textů z 18. století (kolísání transkripce a transliterace).

Vít Aschenbrenner si několikrát posteskl na torzovité dochování pramenů. Musím konstatovat, že na jeho práci není tento deficit patrný, dokázal prameny vytěžit beze zbytku a komparací doplnit deperdita. Krásným příkladem aplikace srovnávací metody je např. využití situace v jičínské jezuitské koleji, pro kterou existuje více dobových dokladů. Počínal si při tom s erudicí zkušeného badatele, z moderní odborné literatury se při tom mohl více opřít jenom o dílo Jiřího Sehnala, který podobná témata zpracoval pro Moravu. Bývá zvykem u zdařilých prací připomenout, že autor evidentně svému tématu rozumí. V Aschenbrennerově případě je to víc než zřejmé, v teorii zde dokládá to, o čem pravidelně sám přesvědčuje posluchače při hudebních produkcích v klatovském chrámu, resp. na řadě samostatných koncertních vystoupení.

Nejsem hudební historička, Aschenbrenner ovšem píše nejen s perfektní znalostí věci, ale tak, že látku vyloží na odborné úrovni i sdělně pro čtenáře, kteří se v této tematice orientují třeba jen zběžně. O kvalitě jeho díla svědčí i fakt, že disertace je předkládána k obhajobě už v tištěné podobě – kniha byla vydána v renomovaném vědeckém nakladatelství Scriptorium, takže zde vynikne nejen pěkná obrazová příloha, ale i přehledné a pečlivě sestavené tabulky. Musím uvést, že disertace Víta Aschenbrennera je jednou z nejlepších prací, kterou jsem kdy posuzovala. Bez nejmenších rozpaků ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 25. 4. 2012

doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc.